

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRĂȘOVU, piața mare Nr. 22.

GAZETA "IESE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:
Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

ANULĂ XLVII.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

N°. 215.

Duminică, 11 (23) Noemvre

1884.

Brașov, 10 (22) Noemvre

Amu arătată în numărul trecut alu fôiei noastre, în ce miserabilă stare 'și tēră i dīlele popórele din peninsula balcanică, pe care sórtea amară le-a condamnată să sufere stăpânirea apăsătoare turcescă. Amu dīsū și aceea, că între traiul acelor popóre și între traiul nostru, ce'lū ducem sub stăpânirea unгурescă, este o mare asemănare.

E lucru cunoscut, că Maghiarii nu potú esista decât ca stăpân. Celū ce a urmăritū firulū istoriei lorū, și-a câștigatū deplinū asestă convingere. Când n'au fostū stăpân, s'au revoltatū. Cu astfelū de inclinațiunī de castă dominantōre, au căutatū totdeuna să asuprēscă pe nemaghiarii și, ca s'și pótă asigura stăpânirea, urma neapēratū s'și compunā totū aparatulū administrativū și justițiarū din elemente, care susținū cu încāpăținare, că numai „Maghiarulū e omū.“

Nemaghiarii au fostū și suntū totdeuna consideratī ca nisce existențe, menite a duce povara statului, fără să aibā în schimbū altā recompensă, decâtū cele mai cumplite persecuțiunī. Domnia arbitrarā a fostū și este basa „idei de statū maghiarū.“

Sē luāmū administrațiunea. Foile nōstre, ale nemaghiarilorū, suntū mai în fiecare ȓi pline de acte arbitrare, sēvērșite de satrapii comitatelorū. Celū mai grozavū tablou alū administrațiunii unгурescī ni'lū oferā epocele electorale. Corupțiunea, amenințările, bātāile, persecuțiunile, suntū acte care numai în Turcia 'și potū gāsī sēmēnū. Vrei nu vrei, administrațiunea te silește cu argumente fizice să pui umērulū și să susții domnia arbitrarā.

Justiția o fi făcēndū dreptate când se cērtā Stanū cu Branū, dēr nu face dreptate atunci, când e vorba de unū actū arbitrarū sēvērșitū în contra nemaghiarilorū de ómenii stăpânirii. Te plāngī în publicū, că s'a comisū unū actū care amenință existență naționalității tale, justiția te declarā de periculosū patriei, de agitatorū, care subminezi „idea de statū maghiarū“ și te condamnă. Pentru nemaghiari nu există justiția, căci decât ar esista, mulți satrapī unгурescī ar fi puși la loculū ce'lū meritā.

Instrucțiunea ne este și mai amenințată. Se aducū legī peste legī, în scopulū de a ne restringe totū mai multū terēmūlū instrucțiunii naționale. Cărțile romānescī se scotū una câte una din școli. Nuē nu ne este ertatū să spunemū copiilorū noștri: cine suntemū, cum amū trāitū în acēstā țērā, cum amū fostū în tōte timpurile persecutați; nu ne este ertatū a avē societăți literare, bibliotecī naționale, căci tōte acestea suntū „periculoșe“ patriei, suntū isvōre și cuiburī de agitațiune. Dar ceea ce e și mai nedemnū, nu ne putemū ridica școlē pe bani noștri, necum sē contribue statulū cu unū banū măcar pentru noi. Contribue, dar cu o condițiune: școlā sē fie unгурescă, sē nu te mai numescī Iónū ci „Iános“, nu Ștefanū ci „Pista“, nu Pavelū ci „Pal“; cu unū cuvēntū sē te lepeđi de nēmūlū tēu.

Ce sē mai vorbimū de persecuțiunile și scandalurile, la care suntemū espuși și atunci, când ne întrunimū la câte o petrecere; când îndrāsīmū sē punemū pe peptū sēu într'unū bețigașū

colorile nōstre naționale! Ce sē mai ȓicemū, când șovinismulū se propagā până și de armeni unгурescī, carī te amenință cu bātāia, fiindū-cā ai îndrāsnitū, sē afirmī că ești Romānū „în patria unгурescă“, care stā sē te sōrbā ca p'o stridiā, fiindū-ca nu vrei sē recunoscī, că Romānii sunt proști și sēlbaticī!

Acesta e traiulū ce'lū ducemū sub stăpânirea unгурescă, a cărei poliția — și anume cea din capitalā — se împărțāșese din câștigulū pungașilorū, sub administrarea căreia disparū pachete cu bani. E unū soiū de brigandagiū civilisatū.

Și cauza tuturorū acestorū plage este, că stăpânii acestorū țērī se'mpacū cu cartea, dar nu se'mpacū cu cultura inimii, din care odrāslescū tōte sentimentele nobile. Nu se'mpacā prin urmare micī cu idea, că trebuie sē fie egalī cu nemaghiarii, carī — după „idea de statū maghiarū“ — n'au nicī dreptulū de a fi liberi.

Fapte ne-au cerutū în totdeuna foile unгурescī, și fapte le dāmū în fie-care ȓi. Dar surdā și mutā e stăpânirea la tōte plāngerile nōstre.

Unū discursū umflatū pe la Oradea mare, unū articulū de fondū într'o fôia oficiōsā unгурescă, înabușescū tōte plāngerile nōstre; câte-va frase bombastice despre „constituționalismulū liberalū“ unгурescū dau alarma în lumea largā, că nu potū fi mai fericite popóre ca cele de sub stăpânirea unгурescă.

Așa e. Ungurii au proclamatū constituțiunea, precum au proclamat'ō și Turcii în 23 Decemvre 1876. Dar dōrme somnulū celū lungū, pentru celelalte nēmuri, din momentulū în care s'a proclamatū.

Acolo unde e constituțiune, abuzurile se stēpescū, plāgile se vindecā, legile se reformēzā spre mulțāmirea și fericirea popórelorū. Unde e constituțiune, stăpânirea nu e pentru unulū mumā, ér pentru altulū ciumā, ci îngrijesce deopotrivā de toți. Decā Maghiarii ar fi propagatori ai libertății, n'ar fi dāruițū sabia de onōre sugrumătorului libertății popórelorū dela Balcani.

Dēr decât istoria desvoltării popórelorū n'a fostū în stare sē îndrumeze pe Maghiari pe căile cele bune și sē le deschidā ochii, că nu prin asuprire se câștigā simpatiile și se întăresce unū statū, cu atâtū mai puținū le vomū deschide noi capulū.

Când 'și vorū simți puterile consumate și scopulū neajunsū — căci nicī nu e cu puțință — 'și vorū aduce aminte de ce le-amū spusū în totdeuna, dēr va fi pré târđiu. Peninsula balcanică e celū mai prospētū exemplu.

CRONICA POLITICĂ.

Conferința din Berlinū lucrēzā până acum în cea mai bună înțelegere. Insași Anglia, despre care ȓiarele germane scriau, că va face greutāți conferinții, păstrēzā o atitudine fōrte pacnicā. Cei din Londra cerū numai, ca prințulū Bismarck se aducā pe tapetū numai aceea idee, care a fostū ventilatā de Anglia mai'nainte. Iatā ce a scrisū în anulū trecutū lordulū Granville la Lissabona, propunēndū instituirea unei comisii internationale, care sē aducā Congulū în ordine: „Guvernulū M. Sale nu numai e de părere, că o astfelū de comisiune nu va întâmpina greutāți politice, ci crede chiar că ea va fi de mare prețū și pentru guvernulū portugezā în cestiunī a-

supra controlului navigațiunii și cu privire la comerțul esternū. Din partea Portugaliei s'a cerutū sē facā ce s'a executatū deja în pari materia în Europa, adecā sē ofere lumii o garanția practicā, că libertatea navigațiunii, ce s'a propusū în stipulațiunī, sē devinā o realitate, — o garanția asemenea aceleia, care, precum sciți, s'a datū din partea statelorū riveranē în privința Dunării.“

Anglia merge mai departe chiar cu atitudinea sa pacnicā „Daily Telegraph“ scrie: „Chiar decât prințulū Bismarck ar vrē sē internaționalizeze tōte riurile africane, ceea ce ne cade fōrte bine pentru scopurile nōstre practice, noi n'amū perde nimicū, ci mai curēndū amū câștigā, căci Francia n'ar mai putē pune la Senegalū o vamā diferențială.“ Prin urmare Anglia se mulțāmesce cu hotăriri ce le va luā conferința, când e vorba de a scāpa de concurența Francei.

ȓiarele rusescī se ocupā de câtva timpū cu atitudinea Vaticanului față cu Rusia. În Iunie a. c. papa a primitū o deputațiune greco-unitā, compusā din supuși ruși, care s'a plānsū despre persecuțiunile din partea guvernului rusescū. Papa a promisū, că se va adresā ȓarului din partea Vaticanului o petițiune. „Posener Ztg.“, comunicā unele părți din aceea petițiune, care cuprinde cam următoarele:

„Se dā navalā pe față asupra bisericelorū nōstre catolice-unite; altarele se sfarmā, organele se tândārescū și se predau tōte clerului ortodoxū. La tōte plāngerile și jurāmintele, s'a rēspunsū: „E voința împēratului!...“ Cu baionetele a trebuitū sē deschidā trupele ușile bisericilorū, de care femeile și copii se ținēu ca eșite din minți, sperāndū că astfelū vorū putē impedecā intrarea. Fiind-cā paturile puscilorū nu erau de ajunsū, au impucatū. Sāngele a cursū torentū.... Cāile spre Siberia s'au umplutū cu cețele exilaților. Tōte acestea se facū numai pe baza denunțārilorū gendarmilorū, agențilorū polițienescī sēu preoțilorū ortodoxī.... Ceremū grația ritului nostru unitū.... În orice casū vomū fi ascultători cu condițiunea, că sē nu ni se rupā unirea nōstrā cu sfântulū scaunū din Roma.“

Papa 'și dā tōte silințele, ca sē aducā o ușurare clerului unitū. De aci provine disputa dintre ȓiarele ruse și ȓiarele Vaticanului.

După cele mai nouē sciți, se pare că tractările dintre Francia și China au intratū într'o fasā seriōsā, care va aduce o rezolvare pacnicā a acestui conflictū. Se tractāzā pe de altā parte chiar oficiōsū între guvernulū francesū și celū englesū, pentru a se stabili unū aranjamentū, negreșitū pe baza cererilorū Francei: sē i se dea ca zalogū insula Formosa și Chinesii sē evacueze Tonchinulū. În aceste condițiuni Francia e dispusā sē înceteze cu înarmarea.

SCRILE ȓILEI.

„Revoluțiunea lui Horia,“ opulū d-lui Nicolae Densușianu nu pōte trece grānițele în Ardēlū. Ni se scrie că unū pachetū de vr'ō 20 esemplare, ce se espediase mai multorū abonați, a fostū opritū la Predēlū sub cuvēntū, că sunt cărți „suspecte,“ și s'a și telegrafiatū despre acēstā „crimā“ ministerului unгурescū.

Și adecā cum nu s'ar opri, când Horia nu s'a chematū „Pista“ și când d. N. Densușanū nu se numesce „Hunsdorfer“? Istoria „hoților“ de păgubași e periculosā „idei de statū maghiarū.“

Tendința bilorū romāne a începutū a se îndreptā totū mai spre bine. Cursulū lorū a atinsū ieri fl. 8.60 pentru o piesā de 20 lei noi.

Ni se scrie din jurulū Gurghiului, că p'acolo a începutū a ninge din 14 Noemvre n. nōptea, fără sē înceteze până acum. Stratulū de zăpadā e fōrte grosū.

Circulā șgomotulū prin Bucurescī, ȓice Voința Naționalā, că cassa Spartali et Comp. din Londra, care încetase plățile, a convenitū cu creditorii spre a le plăti 50%.

Cursul la bursa de Viena

din 21 Noembrie st. n. 1884.

Table listing exchange rates for various currencies and securities, including gold, paper, and bonds, with values ranging from 123.45 to 100.50.

Bursa de București.

Cota oficială dela 9 Noembrie st. v. 1884.

Table listing market rates for various securities like government bonds, agricultural credits, and bank shares, with rates ranging from 5% to 1335.25/26.

Cursulu pieței Brașov

din 22 Noembrie st. n. 1884.

Table listing market rates for various goods like flour, oil, and other commodities, with prices ranging from 8.20 to 101.50.

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei“ se pot cumpăra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

CEA MAI NOUA

Carte de bucate

cu 4165 de rețete 610 pagini; numai cu prețulu de fl.—80 cr; cu X chipuri.

Cu trimitere pe poșta numai fl.—90 cr.

Se pôte procură dela librăria editore H. Zeidner în Brașov

precum și dela tôte cecelealte librării.

Depunerii de bani.

Subsemnata filială primesce depunerii de bani spre fructificare pre-lângă interese:

de 3 1/2% începând delà 1 Ianuarie 1885, fără anunțiu (plătibile a vista)

„ 4% cu anunțiu de 1 lună

„ 5% „ „ 3 luni

și plătesce institutul însuși jumătatea conțribuțiunii de 10 procente.

Brașov, 17 Noembrie 1884.

„ALBINA“

Institut de credit și de economie Filiala Brașov.

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a călei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with four columns: Predeal-Budapesta, Budapesta-Predeal, Teiuș-Arad-Budapesta, Budapesta-Arad-Teiuș. It lists train routes and departure times for various stations.

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grõe.